

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

1 Cleric[us] hic aliquid propriu[m] prohibetur habere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

quarta, & sexta feria à vino & carne penitus jejunare, & ultra lugenda nequaquam committere. 1. q. Omnia secunda] Apud Iovennem, & in aliquo versu Gratiani exemplaribus legitur, omni secunda, & sexta feria: in uno autem, omni quarta, & sexta feria.

2. q. A vino] In Panormia est, aut à vino, aut à carne: apud Iovennem à vino aut aceto. Qui autem excommunicati communicant, pro modo peccati penitentiam accipiunt.

C. CX. q. Pro modo peccati purgantur, qui excommunicati communicant. Unde Urbanus II. Genebaldo à Constantiensis Episcopo.

Sanctis è quippe canonibus cautum constat, ut qui excommunicati communicaverit, excommunicetur. Ipse è tamen penitentia, atq; absolutionis modos eo moderamine decernimus, ut quicunq; seu ignorantia, seu timore, seu necessitate negotii cuiquam maximi, & maxime necessarii, eorum se conviciat, salutarione, oratione, osculatione, contumaciter participationem penitentia medicina societatis nostrae participationem fortiantur. Eos vero, qui aut spontanea, aut negligenter incidunt, sub ea volumus disciplinae correctione suscipi, ut ceteris metus incutiatur.

CAUSA XII.

- Vidam clerici propria relinquere volum: de suis & ecclesia rebus testamentum faciunt: de rebus ecclesia nemilla largiuntur. 1. Modo primogenitum queritur, utrum liceat clericis propriam habere. 2. Secundo, an res ecclesie, quae eis acciperent, qua firmitate eis, qui eas acciperent. 3. Tertio, si ante tempus ordinationis sua, qui nihil habere videbantur, & post ordinationem aliqua inveniisse noscuntur, an possint ea relinquere quibus voluerint: an non. 4. Quarto, si de suis & ecclesia rebus aliqua acquisisse noscuntur, an utriusque communicent, an singulariter ecclesie, vel sacerdoti, iure proveniant. 5. Quinto, si testamenta licet eis conficere.

QUESTIO I.

Clerici nihil possidere, multis auctoritatibus jubetur.

C. I. q. Impuberes, & adulescentes in uno conclave manentes, probatissimo seniori deputentur. At enim Toletanum concilium quartum.

Omnis è ætas ab adolescentia è in malum prona est. Nihil enim incertius quam vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut si qui in clero impuberes, & aut adulescentes existunt, omnes in uno conclave atril commaneant, ut lubricitate annos, non in luxuria, sed in disciplina eccl[esiastic]a agant, deputari probatissimo seniori, quem & magistrum disciplinae, & testem vite habeant. q. Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foveantur: ut & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab injuria improborum. Qui autem his præceptis resolutaverint, monasteriis deputentur, ut vagantes animi, & superbi, severiori regula distringantur.

a. al. Gebhardo. b. Prop. 14. c. 61. Pan. 13. c. 107. c. al. ipsi. d. al. osculore. e. al. participium. f. al. agere. g. al. approbat. h. Anf. 17. c. 1. i. Gen. 6. & 7. Prever. 30. k. al. pubere. l. al. commertur.

Item Clemens in epist.

Melioribus à fratribus & condiscipulis, Hieronymis cum dilectissimo fratre Jacobo Coepitopo laborantibus, Clemens Episcopus. Communis vitæ, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo incohenfibilibiter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. q. Communis enim usus omnium, quæ sunt in hoc mundo, omnino esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem aliarum divisio est. q. Denique Græcorum quidam sapientissimus, hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse omnium omnia. [In omnibus autem sunt sine dubio conjuges.] Et sicut non potest, inquit, dividi solis splendor solis; ita nec reliqua, quæ communes sunt mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debent, sed habenda esse communia. Unde & Dominus per prophetam è loquitur, dicens: [Ecce quam bonum & quam jucundum, &c.] q. Iustus enim confitebimur merito, etiam Apostoli è, eorumque discipuli, ut patet, cum est, unà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Unde, ut bene notis, erat multitudo in cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, aut stram de his, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed omnia illis & nobis erant communia: nec quisquam egens erat inter nos. q. Omnes autem, qui domos, & agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorum ad liquidum res, quæ habebant, afferbant, ponentes apud discipulos, & viderunt: q. & dividendum erat, prout etiam opus erat. q. Ananias autem & Sapphira uxores ejus, qui mentiti sunt, de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, circumstantibus, in conspectu omnium circumstantibus, conspectu Apostolorum propter peccatum eorum mendacium, quod fecerant, mortui elati sunt, & terra, quæ de talibus cognovimus, & vidimus, demonstratione, nec demonstratione digna sunt. Quæ hæc vobis cavenda mandamus, & docuimus. q. Ipsi Apostolorum obedire præcipimus: qui hæc mandata eorum postponunt, non solum rei, sed salutares sunt. Quæ non solum vobis cavenda, sed etiam predicanda sunt. q. Unde condamnantes, vestram prudentiam hortamur, ut ab Apostolorum scripturas factas rectè intelligentes, quæ Dominis, adimplere satagatis.

1. q. In omnibus autem sunt sine dubio & communia, quæ sunt in hoc mundo, omnino esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem aliarum divisio est. q. Denique Græcorum quidam sapientissimus, hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse omnium omnia. [In omnibus autem sunt sine dubio conjuges.] Et sicut non potest, inquit, dividi solis splendor solis; ita nec reliqua, quæ communes sunt mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debent, sed habenda esse communia. Unde & Dominus per prophetam è loquitur, dicens: [Ecce quam bonum & quam jucundum, &c.] q. Iustus enim confitebimur merito, etiam Apostoli è, eorumque discipuli, ut patet, cum est, unà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Unde, ut bene notis, erat multitudo in cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, aut stram de his, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed omnia illis & nobis erant communia: nec quisquam egens erat inter nos. q. Omnes autem, qui domos, & agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorum ad liquidum res, quæ habebant, afferbant, ponentes apud discipulos, & viderunt: q. & dividendum erat, prout etiam opus erat. q. Ananias autem & Sapphira uxores ejus, qui mentiti sunt, de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, circumstantibus, in conspectu omnium circumstantibus, conspectu Apostolorum propter peccatum eorum mendacium, quod fecerant, mortui elati sunt, & terra, quæ de talibus cognovimus, & vidimus, demonstratione, nec demonstratione digna sunt. Quæ hæc vobis cavenda mandamus, & docuimus. q. Ipsi Apostolorum obedire præcipimus: qui hæc mandata eorum postponunt, non solum rei, sed salutares sunt. Quæ non solum vobis cavenda, sed etiam predicanda sunt. q. Unde condamnantes, vestram prudentiam hortamur, ut ab Apostolorum scripturas factas rectè intelligentes, quæ Dominis, adimplere satagatis.

a. Anf. 17. b. Psal. 137. c. Anf. 17. d. Anf. 17.

C. III. *g. iuxta ecclesiam, clericorum claustra constituantur.*

Item Eugenius Papa II. & Leo IV. c. 7.

Necessaria etenim res exigit, ut iuxta ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus unum sit refectorium, ac dormitorium, seu cetera officina ad usus clericorum necessaria. Ministri vero post Episcopum super eos eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet, quam dehoneſtet.

Est caput septimum concilii Romae ab Eugenio II. primum habuit & postea a Leone IV. renovati. Antea citabatur Leo IX. Nunc in auro ecclesia alia adſcripta, nisi clericorum ponantur.

C. IV. *g. Nec in auro ecclesia, nisi clericorum adſcribita ponantur.*

Unde Nicolaus Papa II.

Nulla ecclesia in auro ecclesiae ponantur, nisi tantum clericorum.

g. Item caleno legatus in concilio Salernitano, c. 12. quod habetur in fine collectionis Barthelemi, & refertur ab Ivone p. 11.

C. V. *g. Clericus nihil seculari possideat.*

Item Hieronymus ad Nepotianum.

Clericus dicitur qui Christi servus ecclesiae, interpretatur primo vocabulum suum: & nominis definitione prolata, nititur esse quod dicitur. Si enim *κλρ* dicitur, forte laicis appellatur, propterea invocantur clerici, vel quia deſcendunt Domini, vel quia Dominus fors, id est, pars clericorum est. Quia autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur a Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicitur: [Pars mei Dominus,] nihil extra Dominum habere poterit. Quid si quidpiam aliud habuerit praeter Dominum, pars eius non erit Domini: si gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum sitis partibus Domini fieri pars eius non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus hereditatis eius, nec accipio partem inter ceteras tribus: sed quasi levita & sacerdos vivo de decimis, & altaribus serviens, altaris oblatione sustentor. Habens si victum & vestitum, his contentus ero, & mudam cruceam nudus sequar.

C. VI. *g. Nihil praeter Deum debet curare, qui in eius sortem eligatur.*

Item Ambrosius de fuga saeculi, cap. 2.

Vivendo Deo est, nihil debet curare, nisi Deum: ne alterius impediatur necessitatis munere. Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huiusmodi officio decerpitur. Hac enim vera effusio cordis fuga, ablatio domesticorum, & quaedam alteratio charitativorum: ut suis se abneget, qui servire Deo elegerit.

C. VII. *g. Clericus & Deo devotus, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet.*

Item Hieronymus ad quendam suorum servitium, de diatribis generibus hominum.

Duo sunt genera Christianorum. Est autem unum genus, quod mancipatum divino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporaliu cessare convenit: ut sunt clerici, & Deo devoti, videlicet conversi. *κλρ* enim graece, laicis fors. Inde huiusmodi homines vocantur clerici, id est, sorte

electi. Omnes enim Deus in fauce elegit. Hi namque sunt Reges, id est, se & alios in virtutibus regentes: & ita in Deo regnum habent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romanae ecclesiae, in signum regni, quod in Christo expectatur. Ratio vero capitis est temporalium omnium depositio. Illi enim victu & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus est Christianorum, ut sunt laici. *κλρ* enim graece, est populus latinus. His licet temporalia possidere, sed non nisi ad usum. Nihil enim miserius est, quam propter nummum Deum contemere. His concessum est uxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, causas agere, oblationes super altari apponere, decimas reddere: & ita salvari poterunt, si vitia tamen benefaciendo evitaverint.

C. VIII. *g. Clericus nihil proprium possideat.*

Item Gregorius Augustinus Anglorum Episcopo, responsionum, c. 1. & 2.

Quia tua fraternitas monasterii regulis erudita, seorsum non debet fieri e a clericis suis in ecclesia Anglorum, quae auctore Deo mper ad fidem perducta est; hanc debet instituire conversationem, quae in initio nascentis ecclesiae fuit Patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his, qui possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. *g. Si d. qui vero sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se non possunt continere, sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere: quia & de eisdem Patribus, de quibus praefati sumus, novimus scriptum e, [quod dividebatur singulis, prout cuique opus erat.] De eorum ergo stipendio cogitandum, atque providendum est: & sub ecclesiastica regula sunt tenendi: ut bonis moribus vivant, & canendis Psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conservent. Communiter f autem viventibus jam defaciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum: cum omne, quod superest, in causis piis, ac religionis erogandum est: Domino & magistro omnibus dicente. [Quod superest, date elemosynam, ecce omnia munda sunt vobis.]*

C. IX. *g. Clericus omnia communia esse debent.*

Item Urbanus Papa omnibus catholicis, episcopis, c. 1.

Cimus h vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter omnes Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viger: & maxime inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, id est, clericos: sicut in actibus legitur Apostolorum & [Multitudinis autem credentium erat unus, & anima una, nec quisquam eorum, qui possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia.] *g. i. i. i. i.* Quicumque i vestrum communem vitam susceptam habet, & vult tenit propriam habere, videat, ne pollicitationem suam irritam faciat: sed hoc, quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed praemium sibi aequat: quoniam satis est non votum, quam votum, prout melius potest, non perficere: Gravius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceptorunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui vitam sine voto finierunt: aut sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.

a. Aug. serm. 21. ad fratres in eremo. b. Ioan. Diacon. in vita, l. 2. cap. 37. Anselm. l. 7. cap. 3. c. al. vivere. d. 22. dist. sequi vero. Resp. 2. e. Altor. p. f. al. Communis autem vita. g. Luc. 11. h. Anselm. lib. 7. c. 4. l. 2. part. 3. c. 107. i. al. boni. k. Ad. g. in end. epist. 6. 6.

a. Anselm. l. 7. c. 4. c. 2. b. Inconc. Salernit. c. 12. c. l. 100. p. 6. c. 101. d. Deuod. p. 2. Anselm. l. 7. c. 4. l. 2. part. 3. c. 107. e. f. 107. f. g. 107. h. g. 107.

C. X. ¶ De eodem. Item Augustinus in sermone de a. communi vita clericorum.

Nolo, ut aliquis de vobis inveniat male vivendi occasionem. Providemus enim bona, ut ait Apostolus 6, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos, conscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra non pollui, sed polere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distinguere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distinguere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distinguere debet in vobis.

¶ Qui habere voluerit, begino in sermone 2. de communi vita clericorum, seu 2. ad fratres in eremo. cetera vero partim in sermone 53. ad fratres in eremo, siue sermone 3. de communi vita clericorum, partim in eodem 53. siue 2. de quibus sermonebus adnotatum est supra, dist. 86. Partem huius capituli refert Beda in commentis, 2. Cor. c. 8. sub hoc titulo. Ex sermone de vita & moribus clericorum.

¶ Qui non vult. In sermone ipso praecedit c. certè ego, infra addens: & parvum interjectum sequitur, qui hoc non vult, habeat libertatem, &c.

C. XI. ¶ Non licet habere proprium in, qui suis renuncians, & communiter vivere spondent.

Idem sermone tertio h. de communi vita clericorum.

Non dicatis aliquid proprium: sed sint vobis omnia communia. ¶ Quicumque autem in tantum progressus fuerit malum, ut occulte ab aliquo literas, vel quodlibet manus accipiat, si hoc ultro confitetur, pareat illi, & oratur pro illo. Si autem deprehenditur, atque convincitur, secundum arbitrium Prefbyteri, vel praepositi graviter emendetur. ¶ Cum in huius nostrae congregationis fratres non solum facultatibus, sed voluntatibus propriis in ipsa ordinationis susceptione renunciarint, & se per promissam obedi-

a. Sermon. 52. ad fratres in eremo. In conc. Aquiligr. c. 122. Ansel. lib. 7. cap. 6. b. Rom. 12. c. 2. Corinth. 3. c. Beda 2. Cor. 8. 11. q. 3. non sunt autem d. aliquid. orig. c. Infr. 2. q. vobis enim. Sermones 53. & Sermon. 52. in extremis. g. al. orationem. h. Et epist. 109. ad monachos.

dientiam penitus aliorum potestati, & imperio subdito, & pro Christo subdiciunt; certum est eos non habere, possidere, dare, vel accipere debere sine superioris licentia. Quod si propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, non quidem Priori iniungitur, & sic suscipiatur, sed mandaverit. De quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit.

¶ Caput hoc sumptum est ex sermone 5. de communi vita clericorum, in quo regula B. Augustini continetur, & accipitur epistola sed in ea ad monachos erant conseriptas.

¶ C. XII. ¶ De eodem. Idem tractatu 50. ad c. 12. Ioanni.

¶ C. XIII. ¶ Ecclesiarum praepositi, verum dispensationes efficiuntur.

¶ C. XIV. ¶ Diaconi, vel quilibet res ipsas regularem vitam ducere cogantur.

¶ C. XV. ¶ Quare in primitiva ecclesia vendebantur.

¶ C. XVI. ¶ Quare in primitiva ecclesia vendebantur.

a. In prima regula, c. 4. b. Et in conc. Aquiligr. c. 122. Ansel. lib. 7. cap. 6. c. Addita ex sermone 53. d. aliquid. orig. e. Ansel. 1. 7. c. 7. g. Pater. La. c. 109. c. 2. c. 1. Ivo p. 3. c. 4. c. 7. Pater. La. c. 109.

cum inter turbines, & adyersa mundi succederet ecclesia, eoque pervenit, ut non solum Gentes, sed etiam Romani Principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vitæ religiosissimus Constantinus, primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem, sub suo degentes Imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricare ecclesias, & prædia tribuere posse constituit. Denique idem præfatus Princeps donaria immensa contulit, & fabricam templi primæ sedis beati Petri principis Apostolorum inflavit: adeo, ut sedem Imperialem, quam Romani Principes possederant, relinqueret, & beato Petro, successibusque a suis profusam concederet. Idem, verò præfatus, b. in sancta synodo, quæ apud Nicæam congregata est, cum querelam quorundam conficeret coram se delatam, ait: Vos a nemine dissidicari potestis: quia solius Dei iudicio reservamini. Dei etenim vocati estis: & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tempore, & deinceps, viri religiosissimi non solum possessiones & prædia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecraverunt, adificantes basilicas in suis fundis in honorem sanctorum martyrum per civitates, ac monasteria innumerata, in quibus coetus, Domino servitium conveniret.

¶ *Ceteri etiam collectores Melchisedem citant: quod constare non possit, restitit auctor glossa. Ex enim in hoc capite mentis Nicæna synodi: quo tempore (ut ex ipsa synodo, Eusebio & ceteris historicis apparet) jam Melchisedem obierat. Habebat autem integram in scriptis de primitiis ecclesie, & omniscientia Constantino, quod in collectone Isidori, Lutetia huius impressa sequitur statim post dicitur Melchisedem, quem admodum supra, dist. 43. ad c. decretum, adiuturam est.*

C. XVI. ¶ *Quære prædia fidelium hosti ab ecclesia non alienentur.*
Item Urbanus Papa, epistola unica, c. 1.

Videntes c. autem summi sacerdotes, & alii, atque levites, & reliqui fideles, plus utilitatis posse conferre, si hereditates, & agros, quos vendebant, ecclesiis, quibus præfidebant, Episcopi traderent; eo quod ex sumptibus eorum, tam presentibus, quam futuris temporibus plurimam & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ad ducentibus, quam ex pretio ipsorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum vivere. ¶ Ipse vero res in ditione singularium parochiarum Episcoporum (qui locum tenent Apostolorum) erant, & sunt usque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus. E quibus Episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius poterunt, ut nemo in eis egens inveniantur. ¶ Ipse enim res fidelium oblationes appellatur, quia Domino offeruntur: & ipsa, c. 1. ¶ Memoratis ergo augmentationibus ac cultibus in tantum ecclesie, quibus Episcopi præfident, Domino adminiculante creverunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, ut nullus sit in eis, communem gerens, & vitam, indigens: sed omnia necessaria ab Episcopo, suisque ministris percipiunt. ¶ Ideo, si aliquis exiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc avelerentur, jam dista damnatione feriatur.

C. XVII. ¶ *De eodem.*
Item Augustinus in tractatu 62. in Lucanum.
Abbebat, Dominus localis, & a fidelibus oblati

a. a. scilicet, præfatus. b. in quest. 1. c. Anselm. l. 7. c. 6. d. Si servat, orig. e. aliter fugit. f. aliter omnia iure. g. In capite, Martini Braacren. ex can. 4. concil. Antiocheni, mutatis verbis, sed salva sententia. h. Anselm. lib. 6. cap. 167.

conservans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiastica pecunia forma est instituta, ubi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandum esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecunie servetur à sanctis; sed ne Deo pro ista servatur, & propter inopiam timorem iustitia delectatur.

2 ps. *Hu omnibus auctoritatibus claret, quod clericis nullo modo licet habere quid privatum: quod si habuerint, non clericis erunt, non tamen clericatus eis tollendus est.*

C. XVIII. ¶ *Clericus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium.*
Unde Augustinus in serm. 2. b. de communi vita clericorum.

¶ *Erre ego sum, qui statueram, sicut noſtis, nullum ordinare clericum, nisi qui necum vellet manere: aut si vellet recedere à proposito, rectè illi collerem clericatum: quia delerret sanctæ societatis promissum, & cepit quædam consilium. Ecce in conspectu Dei, & vestro, mitto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & ecclesia sua, maneat ubi volunt, & ubi possunt: non eis auctore clericatum: nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito: sed peius est simulare propositum. & post pauca. ¶ Si non d. servat sanctitatem, foris, dimidius cecidit: si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo ut hæc necessitatem simulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini cum rollo nolenti necum communitate vivere.*

¶ *Contra sunt alie auctoritates, quibus conceditur propria habere, non solum aliis, sed etiam Episcopis.*

C. XIX. ¶ *De rebus propriis vel acquisitis Episcopis hæreditibus suis derelinquantur.*
Unde in concilio Agathensi, c. 4. legitur.

¶ *Episcopi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæreditibus suis, si voluerint, derelinquant. Quidquid verò de provisione sua ecclesia fuerit, sive de agris, sive de fructibus, & sive de oblationibus, omnia in iure ecclesie reservare censuimus.*

C. XX. ¶ *De eodem.*
Item ex concilio Martini Papæ, g. c. 15.

¶ *Manifesta autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, his qui circa ipsos sunt, presbyteris, & diaconis: ut si episcopo contigerit inopinatus transitus, res ecclesie nullo modo possint minui, & petire, neque res propriæ Episcopi importunitate patiantur pro rebus ecclesie: ut nec ecclesia incurrat damnum, nec Episcopus in suis rebus pro rebus ecclesie proficiatur.*

C. XXI. ¶ *De eodem.*
Item statutum est in canonibus Apostolorum, c. 40. ubi legitur.

¶ *Int h. manifesta res propriæ Episcopi, (si tamen habeat proprias) & manifesta Dominicæ: ut potestatem habeat de propriis moriens Episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit, derelinquere: nec sub occasione ecclesiasticarum rerum ea, quæ Episcopi esse probantur, intercidant. Fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut servos. Et iustum est hoc apud Deum & homines, ut nec ecclesia detrimentum patiantur ignorantie rerum Pontificis, nec Episcopus, vel eius propinqui sub obtentu ecclesie præscribantur; & in causis incident, qui ad eum pertinent, morsque eius injuriis male fame subiciatur.*

¶ *Morsque ejus] Anti legebatur, mortisque ejus in*

a. Math. 6. b. aliter 2a. ad fratres iuverno. c. Anselm. lib. 7. cap. 8. d. Si servat, orig. e. aliter fugit. f. aliter omnia iure. g. In capite, Martini Braacren. ex can. 4. concil. Antiocheni, mutatis verbis, sed salva sententia. h. Anselm. lib. 6. cap. 167.

ter ostenditur, quod Episcopus habeat libere propria...
enim [si indiget rebus ecclesie] notat eum habere propria, quae
tasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo
proprium habere voluerit, clericus non erit? & Episcopus
propria non solum non desinit esse Episcopus, servat enim
ecclesiasticas facultates in sua jubeatur habere possessione. Et
notandum est, Episcopos orientales uxores habere, & filios, ut
dam autem ex nostris partibus, cum in laicis, sicut in
ordinibus constituit, habeant uxores & filios, sicut in
veniente, sive continentia pari vote servata, ad sacerdotium
dere. Hu omnibus conceditur habere propria ad sui & suorum
usum. Quae autem ab infantia sacra multum tractatis sunt, non
ei permittitur habere propria, quia nulla est in ecclesiis
tatis: nisi fortasse retinendo sua, a sumptibus ecclesiae
Quod fieri posse Prosper de vita contemplativa, lib. 1.
testatur, dicens.

C. XXII. Ex rebus ecclesie Episcopus, si indiget, sibi & suis necessaria sumat.

Item in eisdem canonibus, c. 41.
His autem, quibus Episcopus indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum usum & ipse percipiat, ut nihil ei i possit omnino deesse. Lex enim Dei praecipit, ut qui altario deservunt, pascantur de ipso.

1. ¶ Ei possit. Legitur etiam, eis possit. Nam & in Graecis ecclesiis partim est ad res, partim ad usus.

C. XXIII. Res ecclesiasticas Episcopus dispenset.

Item ex concilio Antiocheno, c. 25.
Episcopus de ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum, erga omnes qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem ipse quibus indiget (si tamen indiget) tam in suis, quam in fratrum, qui ad eo suscipiuntur, necessariis usus, juxta sanctum Apostolum & sic dicentem [Habentes vitium & tegumentum, his contenti sumus.] Quod si contentus istis minimè fuerit, convertat autem res ecclesie in usus domesticos, & ejus commoda, vel agrorum fructus, non cum Presbyterorum concientia, Diaconorumque petraclat, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque committat, ut per hujusmodi personas occultè res ladanur ecclesie, synodo provinciae poenas ille perfolvat. Si autem & aliter acculetur Episcopus, aut Presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea, quae pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibi meti usurpent, ita ut ex hoc affligantur quidam pauperes, criminationi vero, & blasphemis tam sermo praedicationis, quam il, qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta synodo id quod concedit approbante.

1. ¶ Occultè res. In versione Dionysii legitur, ut per hujusmodi personas occultè ceteri f ladanur fratres ecclesie, & concordat cum alia antiqua versione, quae & ipsa est in totis conciliis, ut per eorum secretam diligentiam ecclesiastici facti videantur. Graecis in ecclesiis qui isti sunt, habetur, ut in Concilio Antiocheno dicitur, res ladanur, ut ex his rationibus ecclesie latentè ladanur.

C. XXIV. Res ecclesie sunt in Episcopi potestate.

Item in canonibus Apostolorum, c. 41.

Praecipimus ergo, ut in potestate sua Episcopus ecclesie res habeat. Si enim anima hominum periculosiores illi sunt creditur, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut potestate ejus, indigentibus omnia dispensentur per Presbyteros & Diaconos, & cum Dei timore, & omni sollicitudine ministrantur. Ex his autem, quibus indiget, &c. ut supra.

Cum ergo in concilio Agathensi, & Martini, & canonibus Apostolorum dicitur: [Sunt manifesta res propria Episcopi,] etiam in eisdem canonibus, & in concilio Antiocheno praecipitur, ut Episcopus participet res in ecclesia, si tamen indiget, nomine patris.

a. dicitur. b. 1. Cor. 9. c. Et in Parisien. conc. l. c. 11. d. Ansel. l. 6. c. 13. e. 1. Tim. 6. f. al. extra ladanur ecclesia. g. Ansel. l. 6. cap. 130. h. preterea. i. orig. 1. in d. d. d. id est, credenda. k. dicitur, id est, in eorum potestate. l. Sup. ead. c. ex bu autem. m. al. rebus.

ter ostenditur, quod Episcopus habeat libere propria...
enim [si indiget rebus ecclesie] notat eum habere propria, quae
tasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo
proprium habere voluerit, clericus non erit? & Episcopus
propria non solum non desinit esse Episcopus, servat enim
ecclesiasticas facultates in sua jubeatur habere possessione. Et
notandum est, Episcopos orientales uxores habere, & filios, ut
dam autem ex nostris partibus, cum in laicis, sicut in
ordinibus constituit, habeant uxores & filios, sicut in
veniente, sive continentia pari vote servata, ad sacerdotium
dere. Hu omnibus conceditur habere propria ad sui & suorum
usum. Quae autem ab infantia sacra multum tractatis sunt, non
ei permittitur habere propria, quia nulla est in ecclesiis
tatis: nisi fortasse retinendo sua, a sumptibus ecclesiae
Quod fieri posse Prosper de vita contemplativa, lib. 1.
testatur, dicens.

C. XXV. De re, quam infirmi sunt, ut res rebus remanere non possint.

Illi autem, qui tam infirmi sunt, ut possessionem remanere non possint, sicut, quae acceptum confessorum peccato possident sua: quia & ipsi quodammodo relinquunt, quando propriis contenti rebus, illarum, quae labori, vel ordini suo debentur, accipiunt.

De rebus vero ecclesie quaritur, an liceat ea per probos vendi, ut annua reditus quibusque sita specialiter vendantur, posse fieri, argumento & auctoritate probatur. Clerici enim sunt de quibus dicitur a [Multitudine namque vestrum erat cor unum, & anima una.] Necessè est ergo sequantur vitam, quorum in ecclesia gradum admodum habent, ergo aliquid proprium sibi vindicabunt, sed erunt in communia.

C. XXVI. Res ecclesie quasi communitatis sibi dispenset.

Item Urbanus I papa ait in epistola vaticana, Res de ecclesia non quasi propria, sed in usus, & Domino obligat, cum summo in aliis, quam in praefatos usus sunt Ecclesie, fundanda.

C. XXVII. Non liceat Episcopo res mobilium in propriis usus convertere. Item ex synodo habita Romae ab Eugenio Papa II. c. 16.

Nvlli Episcoporum liceat res mobiles tam ecclesie de subiectis plebibus, aliisque piis locis, in propriis usus habere: nemajores enim inter locupletiores, nobiles tali facto pauperes inveniantur. Contra hanc nonica auctoritate coartatus existat.

Si ergo res ecclesie, non quasi propria, sed quasi communitatis sunt: cum de communis nullas dicat, sed quasi communitatis rebus ecclesie hoc est mea, potest aliquis dicere, ut ecclesiam tati charitatem illorum, in qua nulli aliquid est non proprium, erant illi omnia communia. His non respondetur. Sicut ergo charitatis manente, secundum discretiorem ecclesiarum, si ecclesiasticarum facultatum, dum alii possessiones habent, vel dispensandum committuntur, ex quibus, licet rebus, sibi debent esse communes, primam rationem sibi, & reliquis, qui fidentiam usibus ministrantur, ita & praesentia ecclesie, dem charitate manente, potest & legitime possessionem, ut res ecclesie, ut propriis, sed ut communibus utantur, ut patet: si qua vero suis necessitatibus sufficiant, in communia ecclesia expendat.

a. Altor. 4. b. Ansel. l. 6. c. 13. Pehr. l. 6. c. 13. d. al. Episcopus subministrat.

C. XXVIII. § De eodem.

Cla privatum & possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum: quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.

Offertur 27, quomodo locat clericis habere proprium, & quomodo non. Item, quomodo res ecclesie per prebendam dandi possint.

QVÆSTIO II.

Nunc quartur, si sacerdotis aliqua de rebus ecclesie distinetur, an his, qui eas acceperunt, aliqua firmitate consistat. Quod res ecclesie nullo modo distrahi possunt, & alienari possunt, multo auctoritatibus probatur.

C. I. § Ecclesie pecunias auferens velut homicida damnatur.

Item Stephanus Papa.

Qui Christi pecunias, & ecclesie auferit, fraudat, & rapit, ut homicida in conspectu iudicis deputabitur.

In epistola Stephani prima, qua extant, capit hoc non habetur. sed in epistola prima Anacleti, ex quo citatur a Burchardo & Leone, & in concilio Tribur. cap. 7. ubi dicitur, e. qui abstulerit. Item etiam legitur apud Lucanum Papam.

C. II. § Quicquid de sacris vasis, vel ministeriis a quibus clerici usurpatum fuerit, ecclesie restituatur.

Item Pelagius in epistola ad Episcopos.

Augustinus notat scitis nostro suggerente didicimus, quod et dilectio tua directis suggerente didicimus, quodam de clerico, & maxime parochiarum ad te pertinentium, non pauca sacra vasa, vel ministeria distraxisset, & aliqua huiusmodi perpetrasset, que a religiose aliena sunt proposito. Charitatem vero tuam (ut hoc competenti sollicitudine debeat insequi, vel ulcisci) nostre precepcionis auctoritate cupis communiri. Qua de re presentibus mandamus affectibus, ut competens vivacitas instantia, quicquid de sacris vasis vel ministeriis a quolibet clericorum usurpatum vel distrahitum fuisse compereris, sine cuiusquam mora inventum exigere non dimittas, & ecclesiasticis usus reformare.

C. III. § Quicquid Domino consecratur, ad jus pertinet sacerdotum.

Item Bonifacius d. Papa.

Nulli liceat ignorare, omne quod Domino consecratur, siue fuerit homo, siue animal, siue ager, vel quicquid ferri fuerit consecratur, sanctum sanctorum Domino erit, & ad jus pertinebit sacerdotum. Propter quod inextinguibilis erit omnis, qui a Domino & ecclesie, cui competit, auferit, vastat, invadit, vel eripit, & asque ad emendacionem, ecclesiæque satisfactionem, ut sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit, excommunicatur.

C. IV. § Excommunicacioni subjaceat, qui ecclesiastica prædia invadit.

Item Gregorius VII. lib. 8. Registi. in concilio. c. 1.

Quicumque militum, vel cuiuscunque ordinis, vel professionis persona, prædia ecclesiastica à quocunque Rege, seu seculari Principe, vel ab Episcopis invidis, seu Abbatibus, aut aliquibus ecclesiarum rectori-

bus fuisse perit, vel invaserit, vel de rectorum depravato, seu vitioso consensu tenuerit, nisi eadem prædia ecclesiis restituerit, excommunicacioni subjaceat.

C. V. § Sacrilegi crimen incurrit, qui prædia ecclesiastica vexat.

Item Pius Papa, epist. 2.

Prædia à divinis usus tradita, quidam humanis applicant usus, & Domino, cui tradita sunt, ea subtrahunt, ut sibi & infervant. Quapropter ab omnibus illius usurpacionis contumelia depellenda est: ne prædia usus secretorum coelestium dicata, à quibusdam irruentibus venentur. Quod si quisquam præsumperit, ut sacrilegus habeatur.

C. VI. § De eodem.

Item Anacletus Papa 6. epist. 1.

Qui d' abstulerit aliquid patri vel matri, dicitur hoc peccatum non esse, homicida particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creavit: mater vero nostra, ecclesia, que nos in baptismo spiritualiter regeneravit. Ergo qui e Christi pecunias & ecclesie rapit, auferit, vel fraudat, homicida est.

C. VII. § Quadruplum restituat, qui res ecclesie invadit.

Item Ioannes Papa 1. ad f. Zachariam Archiepiscopum.

In antiquis ecclesie statutis decretum est, ut qui aliena invadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde & in Evangelio scriptum est: [Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum.] Et in legis h' saculi cautum habetur: [Qui rem furripit alienam, &c.] ut infra in auctoritate Eusebii Papa.

C. VIII. § Trerenare secularium legum puniuntur invasores verum ecclesiasticarum.

Item Gregorius ad Constantiam Regem Gallie, lib. 4. epist. 23. seu c. 27.

Cum devotissimam & Dominam sciam de ecclesiastica, atque i remedio anime sue sedulo cogitare, culpam me committere vehementer existimo, si ea, que pro timore omnipotentis Domini sunt suggerenda, siluero, & te sanctissimam de ecclesiastica pace sedulo non commovero. Nimis me Iuliani fratris & Coepiscopi nostri proclamatio nuper contristavit, maxime cum villa, suæ videlicet ecclesie, à nequissimis prædonibus sint depradata, atque nocturnis incendiis more furum combusta: & dum videm maligni juxta nostri prædecessoris Bonifacii decreta pro violata i ommunitate illud emendare noluerim, dum & sacri leges ita se habere voluerint, lege vulgari teste, in qua sic scribitur: m. [Si quis manu armata usque ad quatuor homines in vicum alterius ad malefaciendum venerit, ille qui prior est, pro illicita præsumptione componat solidos nongentos: sequaces vero ejus, unusquisque solidos octingenta. Si vero incendium fecerit, ibi novies tantum componant: si prædam vero, in quadruplum restituat.]

Inimicis hujus capitis usq. ad vers. siluero. est acceptum ex epistola indicata. Reliqua non sunt inventa.

I § Violata] hæc dictio abest à plerisque vetustis, & hic, & in sequenti capite, ubi in vulgatis est, emunitas violata.

a Polycarp. abid. Anselm. lib. 3. cap. 36. Ivo part. 19. c. 39. b al. suis usus. c Et in epist. Lucii. c. 6. d Polyc. ibid. Burchard. lib. 11. cap. 18. Ivo part. 14. cap. 82. e Supra. ead. qui Christi. f Et in epist. 2. Eusebii Papa ad Eusebium, & in decret. Iulii. c. 1. & Symmachus m. s. synod. g Luc. 19. h 7. ead. in legis. i Burch. lib. 11. c. 26. Ivo p. 19. c. 86. k stransimano. l al. patris, atq. anime sue vita sedulo. m lib. 1. legum Longobard. tit. de agref. in vic. salt. leg. 1.